

J.J. van Wieringen, *Honderd jaar Gereformeerde Kerk van Hengelo. 1892 15 juni 1992, 1992* (uitgave Jubileumcommissie 100 jaar Gereformeerde Kerk van Hengelo). 103 bldz. Ill.

Als in een kroniek worden ons in dit gedenkboekje de wederwaardigheden uit de historie van de honderdjarige Gereformeerde Kerk van Hengelo (Ov.) meegedeeld. Bij de instituering telde deze kerk een honderdvijftig leden. Een opvallend feit is, dat de eerste halve eeuw slechts twee predikanten deze kerk gediend hebben, P. Zijlmans en V.K. Kuyvenhoven; pas na de Tweede Wereldoorlog is er, na een ledenverlies door de Vrijmaking, flinke groei te constateren die aanhoudt tot in de jaren tachtig. De auteur heeft met vlijt de kerkeradsacta en andere officiële documenten geraadpleegd. Zijn verhaal is gekruid met herinneringen en anecdotes. Helaas worden vele gebeurtenissen, episoden en personen beschreven in nogal lapidair gestelde zinnen die wel onze nieuwsgierigheid kunnen wekken, maar niet bevredigen. Het zwakst vind ik de schets van het ontstaan van deze Gereformeerde Kerk waarbij ons wel wordt verzekerd dat de drijvende kracht achter de Doleantie te Hengelo de welgestelde landeigenaar en A.R.-politicus Jan van Alphen (1829-1911) is geweest, maar ons niets wordt meegedeeld over zijn motieven, de toestand in de hervormde gemeente en de oorzaken waardoor 'men zich in Hengelo ontevreden toonde met de verkondiging van het Woord' (p.22).

Aart de Groot

W. van der Zwaag, *Willem Bilderdijk, vader van het Réveil*. Uitgeverij Den Hertog B.V., Houten 1991, 345 blz., f 45,00.

Op p. 258 van deze biografie over Bilderdijk staat een treffend citaat, ontleend aan het *Dagboek* van Bilderdijks jongere vriend en geestverwant Willem de Clercq. De tekst luidt: 'Mocht een zijner vrienden ons den leidraad aan de hand geven, langs welken wij het labyrinth der Bilderdijkiaansche wereld kunnen doorlopen'. M.i. wordt met deze wens een goede omschrijving gegeven van de taak waarvoor elke biograaf zich gesteld ziet. Een biograaf gaat altijd op zoek naar de identiteit van zijn 'held'. Hij probeert die op het spoor te komen door orde te scheppen in de complexiteit van het betreffende leven op basis van een grondige vertrouwdheid met het denken en doen van zijn object. De biografie is het resultaat van die hoogstpersoonlijke zoektocht, gericht op identiteitsvorming. Afhankelijk van de wegen die de biograaf daarbij bewandeld